

Slægten Hincheldey og Understøttelsesanstalten for trængende Efterslægt af Medlemmerne i den ophævede civile og adskillige Stænders Enkekasse.

Af N. C. Th. Jessen.

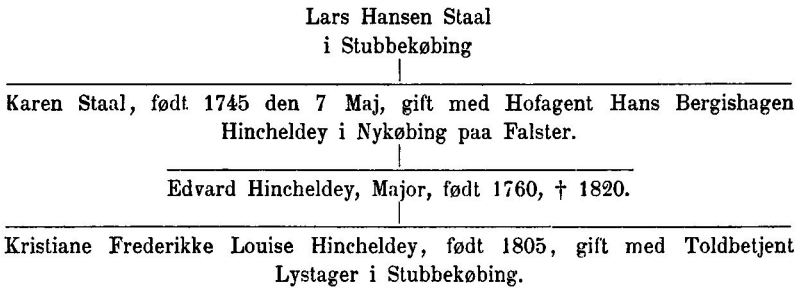
Der haves her i Danmark en Mængde Legater og Stiftelser, til hvis Nydelse er knyttet som Betingelse, at Nyderne skulle staa i et vist Slægtskabsforhold til Stifterne. Men er der først gaaet nogle Generationer, siden Legatet eller Stiftelsen oprettedes, bliver Dokumentation af Ansøgerens Slægtskab saa vanskelig, naar der da ikke foreligger omhyggelig udarbejdede Stamtavler til Vejledning, at de, som forestaa Bortgivelsen, og som vel i Reglen ikke ere særlig genealogisk kyndige eller kende de Snarer, i hvilke en Slægtskabsundersøger kan falde, let kunne begaa skæbnesvangre Fejltagelser, selv om de ellers ere dygtige og indsigtfulde Mænd. Det er nemlig en almindelig Praksis, at den Afgørelse, som en tidligere Bestyrelse for vedkommende Stiftelse eller Legat har truffet om et Slægtskabsforholds Dokumentation, følges af senere Bestyrelser saaledes, at Ansøgere kun behøve at bevise, at de nedstamme fra en tidligere Nyder af Legatet eller Stiftelsen, for selv at regnes for adgangsberettiget paa Grund af Slægtskab; men er den tidligere Afgørelse urigtig, faar den saaledes vidtrækkende Følger for Fremtiden. Det er saaledes endog forekommet, at en Stiftsøvrighed og selve danske Kancelli have ladet sig dupere af Kirkebogsudskrifter, som intet beviste om et paaberaabt Slægtskab. Det drejede sig om at godtgøre Nedstamning fra en Person, som havde en Datter ved Navn Anne Trap. Denne Datter var i Virkeligheden, som det fremgaar af Kirkebogen, død Dagen efter Fødselen, men dette oplystes selvfølgelig ikke. Derimod fremlagdes en Vielsesattest, hvorefter en omtrent jævnaldrende Anne Trap, der i Virkeligheden var Søkendebarn til den første, var blevet gift og havde Afkom, blandt hvilket Andrageren, og det paastodes nu og godkendtes af Danske Kancelli, at sidstnævnte Anne Trap var identisk med den Anne Trap, gennem hvem Slægtskabet skulde være

regnet, skønt denne, for at Vielsesattesten skulde passe, maatte have været 14 Aar, da hun blev gift. Følgen af denne skæbnesvangre Fejltagelse, der foregik 1832, blev, at der af de Maren Grotumske Familielegater, der bortgives i Aalborg, i Aarenes Løb blev udbetalt en hel Formue til ganske uberettigede Personer, skønt de berettigede Personers Antal er overmaade stort, og mangfoldige af dem vare trængende (Se nærmere Indledningen til V. A. Secher: Den Grotumske Legatstamtafle. Kbh. 1875). Særlig omhyggelig Dokumentation burde kræves af Bestyrelsen for Stiftelser, til hvilke Efterkommere af en større Kreds af ikke indbyrdes beslægtede Personer have Adgang, da Oversigten her bliver vanskelig, og det bliver endnu usikrere at bygge paa tidligere Bestyrelsers Afgørelser. For en Menneskealder siden blev jeg under en genealogisk Undersøgelse opmærksom paa en saadan evident urigtig Afgørelse, der havde til Følge, at der af en Familie-Stiftelse tildeltes en Enke livsvarig Understøttelse for hende selv og Skolehjælp for hendes Børn paa Grundlag af en urigtig angivet og slet ikke eller dog slet dokumenteret Nedstamning. Det gælder „Understøttelsesanstalten for trængende Efterslægt af Medlemmerne i den ophævede civile og adskillige Stænders Enkekasse“. Da Enken forlængst er død og hendes Børn voksne, nærer jeg ingen Betænkelighed ved nu at fremdrage Sagen i det Haab, at en Redegørelse vil forhindre, at aldeles uberettigede for Fremtiden nyde godt af Anstaltens Midler til Skade for trængende berettigede.

Ved Fundats af 1804, 16 Marts (trykt under Titel: „Fundatsen for Stiftelsen: Understøttelsesanstalten . . . o. s. v. Kbh. 1832“) blev nævnte Enkekasses Midler omdannet til en Stiftelse for de talrige Interessenters Efterkommere, og Anvendelsen af Midlerne har derfor Interesse i vide Kredse. Fortegnelsen over Interessenterne er trykt under Titel: „Alfabetisk Fortegnelse over Interessenterne i den civile og adskillige Stænders Enkekasse. Kbh. 1822“. Side 96 i denne Fortegnelse nævnes nu blandt Interessenterne:

Lars Hansen Staal, Konsumtionsforpagter i Stubbekøbing, gift med Anne Ditlevsdatter Flindt.

For c. 50 Aar eller mere siden opnaaede Enken efter Toldbetjent Lystager i Stubbekøbing Understøttelse af Stiftelsen under Paaberaabelse af, at hun nedstammede fra den nævnte Lars Hansen Staal saaledes:

Da de tre sidste Generationer ere rigtige nok, kom det altsaa an paa at godtgøre, at Karen Staal var en Datter af Lars Hansen Staal, og til Støtte for sin Paastand vedlagde Ansøgerinden saa en Attest fra Kaptajn Lengnick, hvori denne, saavidt jeg nu husker, kun bevidnede, at Karen Staal var en Datter af „Sr Staal“, maaske med Tilføjelsen „i Maribo“. Stiftelsens Bestyrelse gik nu uden videre ind paa, at „Sr Staal“, som staar nævnt i Kirkebogen, er identisk med Interessenten *Lars Hansen Staal*, der rigtignok var bosat og Købmand i Stubbekøbing (se Barfod: Falsterske Gejstlighed 1 Bd. S. 20), hvis Kirkebog viser, at han begravedes i denne By 1770, den 28 September, 65 Aar gammel, at hans Hustru Anne døde 1771, 67 Aar gammel, og at han der i Byen lod døbe følgende Børn: 1. *Froe Katrine*, døbt 1735, 26 Oktober. 2. *Ditlev*, døbt 1739, 27 Februar. 3. *Engel Kirstine*, døbt 1744, 21 Oktober, død 1759, 15 Aar gammel, begravet 11 Oktober. Skønt det nu er meget usandsynligt, at Lars Staal, som i Oktober 1744 lod en Datter døbe i Stubbekøbing, allerede næste Aar den 7 Maj igen skulde have en Datter (Karen Staal) til Daaben, oven i Købet i Maribo, hvor han hverken før eller senere var bosat, kan det dog ikke erklæres for helt umuligt, idet den 1744 døbte Datter *kan* være døbt længere Tid efter Fødselen, hvad der dog vilde have været ganske i Strid med Tidens Skik og Brug. Man behøver imidlertid ikke at nøjes med at paavise Usandsynligheden af, at

Karen Staal kan være en Datter af Lars Staal, eftersom der kan føres direkte Bevis for, at hun ikke var det. Lars Hansen Staal og Hustru, Anne Ditlevsdatter Flindt, faa nemlig 1764, 2 November kgl. Bevilling til, at deres Søn og deres *eneste* Datter, Froe Katrine Staal, maa gaa lige i Arv med hinanden efter deres Forældres Død (se Danske Kancellis Smaalandske Registre 21 S. 550). Det skal derhos i det følgende godtgøres, at hendes Fader var den ansete Købmand og Handelsmand Niels Staal i Maribo (se Kall Rasmussen: Musse Herred S. 323—24), som 1740, 30 Maj var bleven gift med den 1739 afdøde Hans Reimers Enke, Margrethe Thorschmeden¹⁾, der døde 1775, 55 Aar gammel. Samme Niels Staal ejede en Gaard paa Klostergade i Maribo (Pantebog 1738 S. 57) og drev Søfart fra Bandholm med en Jagt, kaldet „Sex Brødre“, i hvilken Anledning han i Bandholm havde en Kornbod paa 9 Fag teglhængt Hus (a. St. S. 94). Han døde 1794, 81 Aar gammel.

At nu Hofagent H. B. Hincheldeys Hustru, Karen Staal (gennem hvem Toldbetjent Lystagers Enke vilde udlede sin Nedstamning fra Interessenten i den ovennævnte Enkekasse, Lars Hansen Staal) virkelig var en Datter af Købmand i Maribo, Niels Staal, hvis Slægtskab til Lars Hansen Staal jeg ikke for Tiden kan angive, fremgaar til Evidens af følgende:

I. Maribo gamle Kirkebog: „1745 $\frac{7}{5}$ døbttes Sr Staals Datter, Karen.“ Denne Seigneur Staal kan ikke være nogen anden end Niels Staal, der paa den Tid var den eneste Mand i Maribo af dette Navn. Indskrænker man sig nemlig ikke til kun at efterse Maribo Kirkebog for 1745, men søger lidt mere om i den, opdager man let, hvad den „Sr Staals“ Navn var, som havde den ovennævnte Datter Karen. Der kan ingen Tvivl være om, at denne sidste er Søster til de baade før og efter

¹⁾ Hun havde 1737, 8 Maj Bryllup med Hans Laursen Reimer i Maribo og kaldes ved denne Lejlighed „Jomfru Margrethe Thorschmeden“, men før denne Tid kaldes hun i Kirkebogen Jomfru Løvers og hendes Moder forekommer som Fadder under Navnet „Madame Løvers“. Denne kan efter sin første Mands Død være bleven gift med en Mand ved Navn „Løvers“, hvorefter Datteren er bleven kaldet med Stedfaderens Navn. Vides der iøvrigt noget om Margrethe Thorschmedens Forældre?

1745 fødte Børn, hvis Faders Navn i Kirkebogen indføres som *Niels Staal*. Dennes Børn blive herefter: 1. *Hans Reimer*, døbt 1740, 16 Februar. 2. *Tønne*, døbt 1743, 30 Januar. 3. *Karen*, døbt 1745, 7 Maj. 4. *Anna Kirstine*, døbt 1749, 28 Februar.

II. Maribo Kirkebog: „1762, Onsdag d. 22 September blev efter høj Kgl. Tilladelse uden foregaaende Trolovelse og Lysemaal copuleret udi velædle Sr Niels Staals Gaard, velædle og højfornemme Negotiant Hans Hincheldey og velædle og dydsirede Jomfru Karen Staal. Forløftningsmændene vare velædle Hr. Raadmand Hincheldey og velædle Sr Niels Staal.“ Brudgommens Forlover var hans Fader, ligesom Brudens Forlover aabenbart er hendes Fader; hvis Bruden havde været en Datter af Lars Staal, vilde han, der var i Live paa denne Tid, sikkert selv have været hendes Forlover, ligesom det jo ogsaa vilde være det naturlige, at Brylluppet i saa Fald stod i Faderens Hus i Stubbe-købing og ikke i en anden Mands Hus i Maribo.

III. Maribo Bys Skifteprotokol: „Aar 1794, d. 13 Oktober indfandt sig Rettens Middel hos Købmand Hr. Hans Schierning efter Anmeldelse om hos hannem opholdende forrige Købmand Niels Staals Dødsfald — Bemeldte Hr. Schierning tilkendegav, at den Afdøde ikke havde flere Arvinger end en Datter, som er gift med Hr. Agent Hincheldey i Nykøbing — Anno 1794, d. 16 Oktober indfandt sig atter Skifteforvalteren udi Stervboen efter afgangne Købmand Staal, hvor da var ankommen Hr. Agent Hincheldey af Nykøbing, som tilkendegav, at han var eneste Arving efter den Afdøde paa sin Hustrus Vegne, og derfor var begærende at faa sig Boet, uden videre Registrering, aabnet og sig udleveret — I Anledning deraf blev da Seglene fratagne og Boet ovenbemeldte Hr. Hofagent Hincheldey ekstraderet.“

IV. Hofagent H. B. Hincheldey og Hustru Karen Staals Dattersøn døbt 1797 med Navnet Niels Staal Jessen, hvad der ligeledes er et Vidnesbyrd om, at Karen Staals Fader har heddet Niels og ikke Lars.

V. Nykøbing Kirkebog: „Karen Sl. Hincheldey f. Staal, død

1816 $17\frac{1}{2}$, bisat d. 24 Februar i den Seydelinske Begravelse, 71 Aar gl.“ Den angivne Alder passer paa Niels Staals Datter.

At ovenanførte urigtige Slægtskab har kunnet fremsættes, kan maaske forklares ud fra den Omstændighed, at der samtidigt har levet to Personer med samme Titel og med til Dels samme Navn, hvad der har givet Anledning til, at de oftere ere blevne gjorte til en og samme Person. Den ene af dem var Hofagentinde Karen Hincheldey, født Staal, i Nykøbing; den anden var Hofagentinde Karen Staal i Stubbekøbing. Først har man da gjort Hofagentinde Hincheldey, der muligvis ogsaa efter sit Giftermaal kan være kaldet Karen Staal, til eet med Hofagentinde Karen Staal, og da denne var Lars Hansen Staals Svigerdatter, og da Svigerdatter ofte kaldtes Datter, har man efter denne Række mindre Forskydninger den fuldbyrdede Forvandling, hvorved Hofagentinde Hincheldey fremtræder som Lars Hansen Staals Datter. En saadan Misforstaaelse er ikke forunderlig, hvis man kun har haft Hukommelsen at støtte sig til, men ret forunderligt er det, at en Legatbestyrelse kan bortgive et Legat uden at have Beviser for det paaberaabte Slægtskab, og saadanne kunne umuligt have foreligget her.

Et Brev fra Wienerkongressens Dage.

Meddelt ved **Ejler H. Hagerup.**

Det nedenfor aftrykte Brev, der giver et lille Billede af en dansk Officers Indtryk fra hans Ophold i Wien under Wienerkongressen, hidrører fra daværende Kaptajnløjtnant i Flaaden, siden Kommandørkaptajn Gotfred Hagerup, f. 1777, † 1838, og er, som Indholdet udviser, skrevet til hans yngre Broder. Hans Hagerup, der døde 1824 som Told- og Konsumptionsinspektør i Randers. Originalen tilhører Fru Betsy Hagerup, f. Thomsen, hvis afdøde Mand, Sognepræst Ejler Henning Hagerup, f. 1817, † 1863, efter sin Faders Død 1830 havde været i Huset hos nævnte Farbroder, Gotfred Hagerup.

Wien den 26 April 1815.

Min Ven og Broder!

Efter en høyst fatigent Reise hertil paa 10 Nætter og Dage, hvor jeg neppe havde saa mange Timers Søvn, kom jeg til denne pragtfulde Bye for noget over 8te Dage siden. I denne korte